

УДК 372.881.1

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/40-1-34>**Кирило БОРИН,***orcid.org/0000-0003-0491-2165*

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри викладання другої іноземної мови

Запорізького національного університету

(Запоріжжя, Україна) *borinkirill@gmail.com*

ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ЧЕРЕЗ ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ІНТЕРНЕТУ

Стаття присвячена аналізу використання соціальних мереж Інтернету, їхньому позитивному впливу на формування іношомовної комунікативної компетенції студентів вищих навчальних закладів. Автор статті відзначає, що поява всесвітньої комп'ютерної мережі Інтернет відкрила нові можливості для спілкування представників різних етнокультурних спільнот і, таким чином, має значний вплив майже на всі сфери життя і діяльності людини. У зв'язку з цим виникає потреба у вивченні впливу мережі Інтернет на формування іношомовної комунікації студентів, оскільки вивчення іноземної мови на сьогодні можна вважати важливим засобом формування свідомості студентів та їхньої здатності вести міжкультурний діалог. Сучасна методика звертає велику увагу на теорію та практику навчання іноземних мов з яскраво вираженою комунікативною спрямованістю. Іношомовна комунікативна компетенція передбачає здатність студента здійснювати спілкування іноземною мовою з урахуванням культурних відмінностей і стереотипів мислення певних національностей. Отже, виникнення та розвиток соціальних мереж сприяє розвитку нової культури й усього суспільства загалом. Такий спосіб комунікації дозволяє отримувати нову інформацію, допомагає студентам самореалізовуватися, але головною метою використання соціальних мереж є соціалізація й інтеграція, прагнення до встановлення контактів з іншими користувачами Інтернету, що позитивно впливає на низку навичок, які також тісно пов'язані з комунікацією. Можна з упевненістю стверджувати, що завдяки цьому створюється міцна система навичок та вмій щодо практичного використання іноземної мови як засобу міжкультурної комунікації та допомагає студентам набутти корисних знань, знайомлячись із повсякденною лексикою, тому що вивчення іноземних мов передбачає оволодіння студентами комунікативною компетенцією, яка формується завдяки мовленнєвим, соціокультурним та мовним знанням студентів. Безперечно, це вимагає впровадження у освітньо-виховний процес інноваційних технологій, зокрема використання соціальних мереж, що, без сумніву, сприятиме розвитку міжкультурної іношомовної комунікації та, своєю чергою, покращенню якості освіти загалом.

Ключові слова: іношомовні комунікативні компетенції, соціальні мережі, культурні відмінності, міжкультурна комунікація, соціокультурні знання.

Kyrylo BORIN,*orcid.org/0000-0003-0491-2165*

Candidate of Pedagogical Sciences,

Associate Professor at the Department of the Second Foreign Language

Zaporizhzhia National University

(Zaporizhzhia, Ukraine) *borinkirill@gmail.com*

THE FORMATION OF STUDENTS' INTERCULTURAL FOREIGN COMMUNICATIVE COMPETENCE IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS THROUGH THE USE OF SOCIAL NETWORKS OF THE INTERNET

The article is devoted to the analysis of the use of social networks of the Internet, their positive influence on forming of foreign communicative competence among students of higher educational institutions. The author of the article mentions that the origin of the worldwide computer network opened new opportunities for the communication of the members from different ethno-cultural associations and, thus, has considerable influence on almost all spheres of person's life activity. In this connection there is a requirement in the study of worldwide network as an interactive means of cross-cultural communication and of its influence on formation of foreign communication among students. Learning of foreign languages nowadays can be considered as an important way in forming students' consciousness as well as their ability to conduct an intercultural dialogue. Taking into consideration different national cultures, it is important to mention that modern methodology pays a great attention to the theory and practice of teaching foreign languages with distinct communicative orientation. A foreign communicative competence means student's ability to speak a foreign language taking into account cultural differences and thinking stereotypes of certain nationalities.

It has been determined that socialization and integration, intention to interconnect with other users of social networks are primary objective of the use of social networks. Due to this fact the strong system of skills and abilities is created in relation to the practical use of foreign language as a mean of intercultural communication and helps the students get useful knowledge meeting with everyday vocabulary, because teaching of foreign language is foreseen as mastering communicative competence by students which is formed due to their speech, sociocultural and linguistic knowledge. Indisputably it requires introduction into educational process of innovative technologies, in particular the use of social networks that will assist development of intercultural foreign communication as well as improve the quality of education on the whole.

Key words: foreign communicative competences, social networks, cultural differences, intercultural communication, sociocultural knowledge.

Постановка проблеми. Процес глобалізації, що охопив увесь світ, суттєво впливає на розширення взаємозв'язків між різними країнами, народами та їхніми культурами. Цей вплив здійснюється безпосередньо за допомогою засобів культурних обмінів і прямих контактів між державними інститутами, соціальними групами, громадськими рухами через наукове співробітництво, освіту, торгівлю, туризм тощо. Поява всесвітньої комп'ютерної мережі Інтернет відкрила нові можливості для спілкування представників різних етнокультурних спільнот і, таким чином, чинить значний вплив майже на всі сфери життя і діяльності людини. Питання інтеграції світової мережі у освітній процес і, зокрема, її застосування під час вивчення іноземних мов, є дуже актуальним, оскільки це пов'язане з реалізацією цілої низки завдань, що позитивно впливає на процеси навчання та виховання (Chartrand, 2009: 91–106). Отже, внаслідок цього виникає потреба у вивченні мережі Інтернет як інтерактивного засобу міжкультурного спілкування та його позитивного впливу на розвиток іншомовної комунікації студентів, тому що вивчення іноземної мови на сьогодні можна вважати важливим засобом формування свідомості студентів та їхньої здатності вести міжкультурний діалог.

Однією з найважливіших компетенцій студентів є спілкування іноземними мовами, що складається з умінь належно розуміти та висловлювати іноземною мовою поняття, думки, почуття, факти та погляди (через слухання, читання, говоріння та письмо) у широкому діапазоні соціальних і культурних контекстів (Антощук, 2013).

Отже, є всі підстави зробити висновок, що різноманітні форми роботи із соціальними мережами сприяють розвитку читацької компетенції, вдосконаленню вмінь письмової мови, збагаченню лексичного запасу студентів та формуванню в них стійкої мотивації до вивчення іноземних мов (Аксак, 2006: 256).

Аналіз досліджень. Сучасні дослідження свідчать про те, що соціальні мережі Інтернету є не просто засобом комунікації, але й місцем активної

взаємодії студентів, які спільно створюють інформаційний простір, тому що саме взаємодія виступає нині ключовим елементом у налагодженні взаємозв'язків між користувачами глобальної мережі. Інтернет-сервіси, що виступають як платформи та посередники для організації іншомовної комунікації, мають назву соціальні. Найбільшу популярність серед таких сервісів набули соціальні мережі, діяльність яких спрямована на підтримку та розвиток соціальних міжкультурних контактів в Інтернеті, які сприятимуть розвитку іншомовної комунікативної компетенції студентів, про що у своїх численних роботах визначали такі вітчизняні та зарубіжні дослідники, як В. А. Аксак, С. В. Антощук, Є. М. Верещагін, Р. Вільямс, Т. А. Полілова, О. О. Романов, С. Торн, Н. Л. Чулкіна, К. Ших та інші.

Мета статті. Стаття присвячена аналізу позитивного впливу використання соціальних мереж Інтернету для розвитку міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції студентів вищих навчальних закладів під час вивчення іноземних мов.

Виклад основного матеріалу. Активний підхід до використання інформаційно-комунікативних технологій на заняттях з іноземної мови у вищих навчальних закладах вже давно не обмежується тільки електронними підручниками або навчальними посібниками. Насамперед доступ до мережі Інтернет є потужним джерелом якісної освіти та невід'ємною складовою частиною освітньої галузі. Слід також зазначити, що користувачі мережі не тільки споживають інформацію, але й самі постійно збагачують її зміст (Вільямс, 2005: 267). Цей аспект є дуже важливим, оскільки у процесі навчання особлива увага приділяється самостійній діяльності студентів з пошукової роботи, усвідомлення та переробки нових знань. Слід зауважити, що викладач виступає тільки організатором навчального процесу, а Інтернет є частиною загальної інформаційної культури викладача та студента (Полилова, 1997: 123).

Слід зауважити, що сучасна методика звертає велику увагу на теорію та практику навчання іно-

земних мов з яскраво вираженою комунікативною спрямованістю. Таким чином, міжкультурна іншомовна комунікація є адекватним взаєморозумінням двох учасників комунікативного процесу, які належать до різних національних культур. Отже, темою викладання іноземних мов є також формування іншомовної комунікативної компетенції у сфері міжкультурної комунікації, тобто здатності студента здійснювати спілкування іноземною мовою з урахуванням культурних відмінностей і стереотипів мислення певних національностей (Чулкіна, 2010: 144).

У теорії міжкультурної комунікації поняття соціокультурної мовної компетенції, яке можна визначити як соціокультурні мовні знання, посідає центральне місце. Отже, вивчаючи іноземну мову, студенти повинні розуміти, що кожна мова відображає елементи й явища, які характерні для способу життя цього народу. Відсутність соціокультурної компетенції суттєво ускладнює міжкультурне спілкування (Верещагин, 2005: 1040). З огляду на вищезазначене можна дійти висновку, що у процесі формування міжкультурних комунікативних компетенцій лежить модель «живого» спілкування, що означає не просто передачу інформації пізнавального і оціночного характеру, обмін знаннями, навичками та вміннями, а насамперед забезпечення взаєморозуміння під час міжкультурної іншомовної комунікації (Романов, 2009: 237).

Отже, виникнення та поширення соціальних мереж сприяє розвитку нової культури й усього суспільства загалом. Такий спосіб комунікації дозволяє отримувати нову інформацію, допомагає студентам самореалізовуватися, але головною метою використання соціальних мереж є соціалізація й інтеграція, прагнення до встановлення контактів з іншими користувачами Інтернету, що позитивно впливає на низку навичок, які також тісно пов'язані з комунікацією.

Слід зазначити, що у всесвітній мережі є велика кількість соціальних мереж, які можна класифікувати за різними ознаками. Так, наприклад, за доступністю можна виділити такі види соціальних мереж, як закриті, відкриті або змішані. Натепер більшість соціальних мереж знаходиться у відкритому доступі для всіх користувачів, однак деякі проекти через свої бізнес-моделі не передбачають публічності, тому вони із самого початку створюються закритими або мережами змішаного типу (Thorne, 2010: 139–164).

Слід також зауважити, що соціальні мережі класифікуються за географічним розташуванням. Так, можна відзначити мережі світового значення, окремо взятої країни, певної територіальної оди-

ниці або мережі без територіальної належності. За своїм спрямуванням соціальні мережі можна поділити на особисті, професійні та тематичні. Особисті мережі спрямовані на підтримку або на налагодження вже наявних або на пошук нових контактів. Професійні – орієнтуються на професійний розвиток і побудову кар'єри. Тематичні мережі збирають аудиторію за певними інтересами: музика, спорт, мистецтво, іноземні мови тощо (Ших, 2011: 304).

Було б доцільно звернути увагу на більш детальну класифікацію соціальних мереж за їхнім призначенням:

– <i>Facebook</i> – соціальна мережа для спілкування, яка однією із перших запропонувала персональний мінісайт, що з часом став відомий як профіль;	
– <i>Instagram</i> – соціальна мережа для обміну медіаконтентом, яка дає широкі можливості для обміну фотоматеріалами;	
– <i>YouTube</i> – соціальна мережа, що слугує для обміну медіаконтентом та дає можливість користувачам створювати та демонструвати відеоматеріали;	
– <i>Quora</i> та <i>Reddit</i> – соціальні мережі, в основу яких покладений обмін знаннями під час організації колективних переговорів;	
– <i>Blogger</i> та <i>Twitter</i> – представники соціальних мереж, що створені для авторського запису. До такого виду мереж відносять сервіси для блогінгу, де користувачі створюють та публікують текстово-медійний контент;	
– <i>Pinterest</i> та <i>Flipboard</i> являють собою різновид соціальних мереж, де користувачі створюють особисту бібліотеку, на яку можуть підписуватися інші учасники спілки;	
– <i>Goodreads</i> та <i>Friendster</i> – представники соціальних мереж, що дозволяють своїм користувачам знаходити співрозмовників за схожими інтересами (музика, спорт, мистецтво, іноземні мови тощо) (Вільямс, 2005: 267).	

Висновки. Результати здійсненого аналізу дозволяють зробити висновок, що соціальні мережі дають практично необмежені можливості для розвитку міжкультурної іншомовної компетенції. Студенти з усіх куточків планети можуть безпосередньо спілкуватися один з одним іноземними мовами. Однією із головних і важливих рис використання соціальних мереж для розвитку міжкультурної іншомовної компетенції є також інтерактивність, внаслідок чого Інтернет має унікальні порівняно з іншими комунікативними середовищами можливості, які дозволяють йому охоплювати багато сфер людської діяльності. Отже, систематичне використання соціальних мереж Інтернету позитивно впливає на стійкий розвиток та вдосконалення комунікативних ком-

петенцій з іноземних мов. Можна з упевненістю стверджувати, що завдяки цьому створюється міцна система навичок та вмінь щодо практичного використання іноземної мови як засобу міжкультурної комунікації та допомагає студентам набути корисних знань, знайомлячись із повсякденною лексикою. Внаслідок цього навчання іноземних мов передбачає оволодіння студентами комунікативною компетенцією, яка формується завдяки мовленнєвим, соціокультурним та мовним знанням студентів. Безперечно, це вимагає впровадження у освітньо-виховний процес інноваційних технологій, зокрема використання соціальних мереж, що, без сумніву, сприятиме розвитку міжкультурної іншомовної комунікації та, своєю чергою, покращенню якості освіти загалом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антошук С. В. Інформаційно-освітні ресурси відкритої освіти. URL: <https://present5.com/informacijno-osvitni-resursi-vidkrito%D1%97-osviti-antoshhuk-s-v-starshij/> (дата звернення: 03.07.2021).
2. Вільямс Р. Комп'ютер у школі. Київ : Вища школа, 2005. 267 с.
3. Романов А. А. Массовые коммуникации. Москва : Инфра, 2009. 237 с.
4. Ших К. Эра Facebook. Как использовать возможности социальных сетей для развития вашего бизнеса. Москва : Манн, 2011. 304 с.
5. Thorne S. The “intercultural turn” and language learning in the crucible of new media. Bern : Peter Lang, 2010. Pp. 139–164.

REFERENCES

1. Antoschuk S. V. Informatsiyno-osvitni resursi vidkritoj osviti [Informational and educational resources of open education]. Retrieved from: <https://present5.com/informacijno-osvitni-resursi-vidkritoj-osviti-antoshhuk-s-v-starshij/> (data zvernennya: 03.07.2021) [in Russian].
2. Vilyams R. Kompyuter u shkoli [Computer at school]. Kyiv: Vischa shkola, 2005. 267 p. [in Ukrainian].
3. Romanov A. A. Massovyie kommunikatsii [Mass communications]. Moskva: Infra, 2009. 237 p. [in Russian].
4. Shih K. Era Facebook. Kak ispolzovat vozmozhnosti sotsialnyih setey dlya razvitiya vashego biznesa [Facebook age. How to use the facilities of social networks for the development of your business]. Moskva: Mann, 2011. 304 p. [in Russian].
5. Thorne S. The “intercultural turn” and language learning in the crucible of new media. Bern: Peter Lang, 2010. Pp. 139–164 [in English].